

CARTAS DE LA CORRESPONDENCIA
DE NICOLÁS PLANTICH

PISMA IZ PREPISKE
NIKOLE PLANTIĆA

Prijepis iz rukopisa, prijevod i bilješke: Mirjana Polić Bobić

Mi Padre Rector Cosme Agullò¹

Pax Christi

Participo à Vuestra Reverencia como al quarto dia de mi viage llegue à esta sano y bueno con mi Padre Iose Thomas²: donde me tendrà Vuestra Reverencia muy obediente à sus ordenes pues le respeto y venero como que es mi Superior.

Ruego a Vuestra Reverencia se sirva de entregar en manos proprias à la que va adjunta y tambien suplico à Vuestra Reverencia me aga comprar por el medio del Hermano Esteban³ dos dozenas de vasos de agua y otras dos de vasitos de vino. La plata la lleuarà el Padre Ignacio⁴ y sera de aqui à vn mes aproximadamente mas o menos. Tambien agradecerè mucho a Vuestra Reverencia si nos mandàre embiar las dos campanitas que se fundieron para esta Residencia y si nos diere alguna noticia delas diuersas assignaciones⁵ que haura hauido en la Prouincia. Y perdone la confianza y brevedad que la lancha se va à hazer à la vela. Dios guarde à Vuestra Reverencia.

Montevideo y Enero 6 de 67

*M.S. de Vuestra Reverencia
Nicolas Plantich.⁶*

Mis afectuosas memorias a toda esta santa Comunidad, y quedo con el cuydado de escribir a los que deuo. luego que me desocupe.

¹ Para los datos sobre Agullò ver nota a la carta 9.6.10.7 14a. En enero de 1767 Agullò fue nombrado vicerrector del Colegio de San Ignacio en Buenos Aires, y fue cuando Plantich le dirigió esta carta titulándole, sin embargo, «rector». En esta carta Plantich le avisa a Agullò el haber llegado a Montevideo procedente de Buenos Aires, donde había dejado el cargo de rector del colegio de San Ignacio para el puesto del superior del colegio de Montevideo.

² José Tomás (Cervera, España, 1732 – Roma, 1804)

³ Esteban Finà (Olot, España, 1703 – en el mar, 1769)

⁴ Ignacio Cierhaimb (Hofenbach, Eslovenia, 1703 – Alba Real, Hungría, 1773)

⁵ Se refiere a los nombramientos para cargos en las misiones, los colegios etc. en la provincia.

⁶ Nicolás Plantich (Zagreb, Croacia 1719 – Varaždin, Croacia 1777) Llegó a la provincia de Paraguay por el puerto de Buenos Aires en 1744 con la expedición de Laszlo Orosz. Después de haber completado los estudios de teología comenzados en Croacia (Zagreb, Varaždin y Požega) enseñó filosofía y teología en la Universidad de Córdoba en Argentina (1752–1762). Fue prefecto de estudios, vicerrector y rector del colegio San Ignacio de Buenos Aires. Su último cargo fue el del superior del colegio de Montevideo. En enero de 1768 salió para Europa y volvió a su país donde fue prefecto de estudios y profesor de Sagrada Escritura en Zagreb y rector del colegio en Varaždin hasta su muerte.

9.6.10.7.

Ocu Rektoru Cosméu Agullòu¹

Mir Kristov

Javljam Vašoj Velečasnosti da sam četvrtog dana putovanja stigao ovamo zdrav i čitav s Ocem Iosephom Thomasom² te da sam ovdje na službi Vašoj Velečasnosti budući da Vas štujem i častim kao svog poglavara.*

Molim Vašu Velečasnost da adresatu uruči pismo koje prilažem ovome te Vas usrdno molim za pomoć da Brat Esteban³ u moje ime kupi dva tuceta čaša za vodu te isto toliko čašica za vino. Novac će donijeti Otac Ignacio⁴, i to po prilici u idućih mjesec dana. Također bih bio vrlo zahvalan Vašoj Velečasnosti kad biste zapovjedili da nam se pošalju dva zvonca koja su izlivena baš za ovu rezidenciju te kad biste nam priopćili barem dio vijesti o različitim novim imenovanjima⁵ u ovoj Provinciji. Oprostite mi na smjelosti i na kratkoći pisma jer lađa već razapinje jedra.

Neka Bog čuva Vašu Velečasnost

Montevideo, 6. siječnja 1767.

Sluga ponizni Vaše Velečasnosti
*Nicolás Plantich*⁶

Šaljem srdačne pozdrave cijeloj našoj svetoj zajednici i obećavam pisati onima kojima sam to dužan čim se oslobodim poslova.

¹ Za podatke o Agullòu vidi pismo 9.6.10.7 14a. U siječnju 1767, kad mu Plantich piše, Agullò je imenovan za zamjenika ravnatelja kolegija San Ignacio u Buenos Airesu. Plantich ga međutim naziva rektorom. U ovom pismu on mu javlja da je iz Buenos Airesa (gdje je vršio dužnost rektora) stigao u Montevideo, gdje je preuzeo dužnost superiora.

² José Tomás (Cervera, Španjolska 1732. – Rim 1804)

* Nikola Plantich je nakon obnašanja dužnosti rektora kolegija u Buenos Airesu (1766–1767) prebačen u Montevideo na mjesto superiora rezidencije koja je bila ovisna o kolegiju u Buenos Airesu te je stoga Agullò postao Plantichu nadređen i on ga nazva poglavarom.

³ Esteban Finà (Olot, Španjolska 1703. – Atlantski ocean 1769)

⁴ O. Ignacio Cierhaimb (Hofenbach, Slovenija 1703. – Alba Real, Mađarska 1773)

⁵ Misli na imenovanja na različite dužnosti u misijama, kolegijima i dr.

⁶ Nicolás Plantich / Nikola Plantić (Zagreb 1719. – Varaždin 1777) stigao je u Paragvajsku provinciju preko buenosaireske luke 1744. u skupini koju je vodio Mađar László Orosz. Završivši tamo studij teologije započeo u Hrvatskoj (u Zagrebu, Varaždinu i Požegi), podučavao je filozofiju i teologiju na Sveučilištu u Córdobi od 1752. do 1762. Bio je prefekt studija te prorektor, a potom rektor kolegija San Ignacio u Buenos Airesu. Neposredno prije protjerivanja bio je superior kolegija u Montevideu. U siječnju 1768. krenuo je put Europe i vratio se u domovinu, gdje je radio kao prefekt studija i bibličar u Zagrebu te kao rektor kolegija u Varaždinu, gdje je i umro.

9.6.10.7.

*Al Padre Nicolas Plantich o al que estuviere en Su Lugar dela Compania de JHS,
Rector del Collegio de Buenos Ayres*

Mi Padre Rector⁷ Nicolas Plantich

*Con ocasion del Corregidor⁸, que va à rendir la obediencia a Su Excelencia⁹, es-
crivo esta à Vuestra Reverencia y me alegrarè que al recivo della se halle Vuestra
Reverencia con salud cumplida, como mi Sincero afecto le desea, y ofrezco à su dispo-
sicion la que gozo, para servir a Vuestra Reverencia, en quanto gustàre a mandarme.*

*Se extrañarà Vuestra Reverencia, que despues de tanto años vea mi letra; El
no escriuir no ha sido por un defecto, que uoiesse tenido; sino por las ocupaciones,
trabajos, que uvo; y por estar en un Pueblo retiradissimo, endonde no ay cosa que
escribir. En adelante me emendare y serè mas diligente en mantener el comercio de
cartas para con Vuestra Reverencia.*

*Mi Padre Rector: con el Corregidor despacho dos Muchachos de este Pueblo,
para que aprendan oficios Mecanicos en ese colegio; el uno la Carpinteria; el otro la
Herreria; rogando a mi Padre Rector los reciba y haga que los Hermanos Maestros¹⁰
se empeñen en enseñarlos, para que en poco tiempo salgan perfectos Maestros, y con
el tiempo lo pagarà el Pueblo, y todo lo que ellos gastàren. Vuestra Reverencia vea, si
en algo puedo servirle, y me diga con toda confianza, y le daré gusto el año que viene,
quando vayan los barcos. Nuestro Señor guarde à Vuestra Reverencia muchos años.*

Puerto Angel y Enero 9. de 67.

*M.S. de Vuestra Reverencia
Juan Baptista Gilge¹¹*

⁷ Juan Bautista Gilge obviamente no sabía que en esas fechas N. Plantich acababa de dejar el puesto de rector del colegio de Buenos Aires para transferirse a Montevideo.

⁸ Corregidor, en este caso, es el indio elegido por los otros indios del pueblo. Véase la carta de Plantich dirigida a Cosme Agullò y las correspondientes notas en este libro.

⁹ Se refiere al provincial de la Compañía de Jesús, cargo que en ese año recaía en Manuel Vergara.

¹⁰ Se refiere a los hermanos que en los colegios se ocupaban en artes y oficios y los enseñaban a los alumnos indios.

¹¹ Juan Bautista Gilge (Leobschüth, Polonia, 1717 – Opava, Moravia, 1790)

9.6.10.7.

Ocu Nicolásu Plantichu ili onome tko je na njegovu mjestu iz Družbe Isusove

Rektoru kolegija u Buenos Airesu

Oče Rektore⁷ Nicolás Plantich,

Prigodom posjeta kraljevskog poglavara⁸ koji odlazi k Njegovoj Ekscenciji⁹ da bi Joj iskazao poslušnost, pišem Vam ovo pismo i bit ću sretan zatekne li Vašu Velečasnost u dobru zdravlju, koje Vam s iskrene privrženosti želim, a svoje vlastito Vam stavljam na raspolaganje da bih Vašoj Velečasnosti služio u svemu što joj se prohtije zapovjediti.

Vaša će se Velečasnost jamačno začuditi kad, nakon tolikih godina, vidi moj rukopis; pisma nisu izostala zbog bilo kakva nedostatka, već zbog dužnosti i poslova kojih je bilo te zato što se nalazim u jako zabačenu selu*, u kojem se ne događa ništa vrijedno dojavljivanja. Ubuduće ću se popraviti i bit ću mnogo vredniji u razmjeni pisama s Vašom Velečasnošću.

Oče Rektore, s kraljevskim poglavarom šaljem Vam dvojicu dječaka iz ovog sela da u vašem kolegiju izuče zanat, i to jedan za tesara, a drugi za kovača. Molim Vas, Oče Rektore, da ih primite i učinite sve da se Braća majstori¹⁰ potrudite da ih nauče te da u kratku roku postanu pravi majstori. Selo će tijekom vremena platiti i nauk i sve njihove troškove. Ako pak Vašoj Velečasnosti mogu biti na usluzi, javite mi to s punim povjerenjem pa ću Vas sa zadovoljstvom razveseliti iduće godine kad odavde krenu brodovi. Neka Gospodin čuva Vašu Velečasnost još puno ljeta.

Puerto Angel, 9. siječnja 1767.

Vaše Velečasnosti najponizniji sluga

*Juan Baptista Gilge*¹¹

⁷ Juan Bautista (Baptista) Gilge u trenutku slanja pisma očito nije znao da je Plantich baš tih dana napustio dužnost rektora u Buenos Airesu i preuzeo dužnost superiora u Montevideu.

⁸ Kraljevski poglavar je (u ovom slučaju) Indijanac kojega se izabire za upravitelja sela. Postupak izbora opisao je o. Marqueseti u tekstu od 1. siječnja 1763. (pismo 9.6.10.6. 10a u ovoj knjizi). Osim toga vidi Plantichevo pismo Cosmeu Agullou.

⁹ U ovom i narednim pismima misli se na provincijala. Te je godine provincijal bio Španjolac Manuel Vergara.

* U izvorniku *pueblo*, naziv koji se izvan misija rabio za njihovo označavanje pa je ušao i u upotrebu i među isusovcima. Gdje god u izvorniku stoji ta riječ, a ne »misija« ili »doktrina«, prevodit ćemo je kao »selo«.

¹⁰ Braća majstori bili su oci koji su se u kolegiju bavili zanatima i podučavali u njima učenike Indijance.

¹¹ Juan Bautista Gilge (Leobschüth, Šleska, Poljska 1717. – Opava, Češka 1790)

9.6.10.7.

Enero 31/1767

Mi Padre Rector Cosme Agullò

Pax. Christi

Reciúi la de Vuestra Reverencia y agradezco la diligencia que se dignó de practicar con la Carta para su Excelencia¹² y suplico à Vuestra Reverencia que se ssirva de practicar la misma con la adjunta. Por lo tocante si el Comandante dixo o no dixo lo que Vuestra Reverencia me pregunta no me pude informar hasta aora; procuraré que lleue respuesta Cathegorica el Padre Ignacio¹³ que saldrá el 3.o y el 4.o del que viene, y ira por las vacas en la lancha de Belen.

Deseo que Vuestra Reverencia me informe porque dexo de proseguir la asequia¹⁴ que tenia principiada porque estoi muy animado à hazerla ahondar à no hauer hallado Vuestra Reverencia un impedimento insuperable; pues una vez hecha sería eterna. Por aqui no ay novedad particular. Por tanto quedo rogando a Nuestro Señor me guie à Vuestra Reverencia muchos años

Montevideo y Enero 31 de 1767.

Muy sieruo de Vuestra Reverencia

Nicolas Plantich

¹² Se refiere al provincial, como en la anterior.

¹³ Ignacio Cierhaimb (Hofenbach, Eslovenia 1703 – Alba Real, Hungría 1773)

¹⁴ Se refiere a la construcción de los canales para navegar y para la irrigación con los cuales los jesuitas hacían posible el tráfico entre las misiones así como el cultivo de los campos.

9.6.10.7.

31. siječnja 1767.

Ocu Rektoru Cosmeu Agullou

Mir Kristov

Primih pismo Vaše Velečasnosti i zahvaljujem na maru koji ste pokazali u pogledu pisma za Njegovu Ekscelenciju¹² te preklinjem Vašu Velečasnost da blagoizvoli jednako postupiti i s ovim pismom koje prilažem. Međutim na pitanje Vaše Velečasnosti o tome što je Zapovjednik rekao, a što nije nisam dosad mogao saznati odgovora; potrudit ću se da Vam Otac Ignacio¹³, koji će 3. ili 4. dana idućeg mjeseca krenuti po krave lađom za Belen, ponese jasan odgovor.

Želio bih da mi Vaša Velečasnost objasni zašto je prestala širiti kanal¹⁴ za navodnjavanje koji sam započeo, a veoma sam ga sklon produbiti ako Vaša Velečasnost nije naišla na nepremostive prepreke; jer kad bismo ga jednom napravili, trajao bi do vijeka. Ovdje nema osobitih novosti. Stoga ostajem u molitvama Gospodinu Našemu da vodi Vašu Velečasnost još mnogo godina.

Montevideo, 31. siječnja 1767.

Sluga odani Vaše Velečasnosti

Nicolás Plantich

¹² Kao i u prethodnom pismu, misli na provincijala.

¹³ Otac Ignacio Cierhaimb (Hofenbach, Slovenija 1703. – Stolni Biograd, Mađarska 1773)

¹⁴ Isusovci su izgradili i održavali mnoštvo kanala koji su im služili za plovidbu i povezivanje misija, kao i za navodnjavanje polja.